

MAGYAR VILÁG

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
II. KER., FŐ-UTCZA 4. SZ.
KÉZIRATOKAT NEM ADUNK VISSZA.

TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HETILAP.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

ELŐFIZETÉSI ÁR:
Egész évre 10 K. Negyedévre 2-50 K.
Félévre 5 K. Egyes szám ára 20 fill.

FŐSZERKESZTŐ:
DR. DEMJANOVICH EMIL
(telefon-száma: 57-70)

SZÉPIRODALMI FŐMUNKATÁRS:
LAMPÉRTH GÉZA

FELELŐS SZERKESZTŐ:
CSUDÁKY BERTALAN
(telefon-száma: 41-24)

TARTALOM: Roskovics Ignác és a magyar nyelv. II.: *Csurgovics György*. — A tenger...: *Lampérth Géza*. — A «szürke» szíve: *Balambér*. — Komédiák. Diákcsínyek: *Lucián*. — Byron házassága V.: *dr. Yolland Arthur*. — Levél a Lidórról: *Juszuf*. — Irodalom és művészet: *Ör*. — A hétről. — A szerkesztőség üzenetei. — Egyről-másról. — Hirdetések.

Roskovics Ignác és a magyar nyelv.

Irtá: *Csurgovics György*.

II.

Az 1857-ik esztendő husvétja érdekes fordulópontot kepez a nagy egyházférfiú pályafutásában. A husvétii nagyböjt napjait Roskovics szinte aszkéta szigorúsággal tartotta be s ez idézte elő azt a súlyos betegséget, mely miatt ott kellett hagynia az első paróchiát, Szalókot. A szigorú böjt folytán testileg és lelkileg elgyöngült paróchus, mint már említettük, a budapesti klinikára ment, hol a gondos gyógykezelés teljesen helyreállította egészségét. Mihelyest visszanyerte a súlyos betegség által megzavart munkakedvét is, már itt a fővárosban készítette elő jövő munkálkodásának terveit. Az orvos által előírt üdülési időt is arra használta föl, hogy szorgalmasan látogatta a könyvtárakat és a muzeumokat. Tanult, kutatót, terveket szőtt s a sors úgy hozta magával, hogy ezek a szép tervek nem maradtak hiú álomképeknek. Valóra váltotta azok mindegyikét — Roskovics csodálatos akaratereje és tudása. Erre az időpontra esik *báró Eötvös Józseffel*, az akkori kultuszminiszterrel való ismerkedése is, a mely rendkívül előnyös kihatással volt egész munkálkodására. Az észlelő és mélyrelátó tehetségek szokásos rokonszenve fejlődött ki ebből az ismeretségből. Eötvös felismerte az egyszerű falusi papban a nagy hivatásra predesztinált emberek jellemző vonásait s a legnagyobb készséggel kijelentette, hogy törekvéseiben támogatni fogja. Néhány hónapi itt tartózkodása után, ily gazdagon felszerelve hagyta el Roskovics a fővárost.

Ebben az időben kezd az ő erőteljes, gazdag lelkivilága kibontakozni. Voltaképpen *dr. Csurgovics János* káptalani helyettes az első, a ki felismeri Roskovicsban a nagy talentumot s ezért mihelyest megérkezve, rögtön egy előnyösebb helyre nevezeti ki paróchusnak. Így került a fiatal pap hamarosan a kicsiny tötfaluból, Szalókról a nagyobb magyar városba, Hajdúböszörménybe. Valamint Szalókon, úgy az új paróchiáján is az egyházi ügyek mellett a népnevelés volt minden lelki gyönyörűsége. Ő a gyermekek gondos oktatásában látta a nemzet jövőjét, mert a mint mondotta is nem egyszer, a tervszerűen nevelt generációk lelki megizmosodásából jön létre minden nemzetnek a bol-

dogulása. Hajdúböszörményben azonban ugyanaz a jelenség pattant elő, a mi annak idején Szalókon. A derék hajdú fiúk szájába sehogysem illet az ósláv nyelv. A lingua liturgica tehát, miként a deregnyőieknél, úgy a hajdú unokáknál is, megdöbentően kemény koponyákra talált. A kiváló pedagógus tehát nem tehetett mást, mint azt, hogy előkereste a szalóki paróchián készült ragyogó stílusú műfordításait s itt is eszentül magyar nyelven tanította a kis-katét, közimákat és a szertartási énekeket. Az újítás itt is, — úgy, mint ennek előtte Szalókon, — meghozta a szép eredményt s a pompás fordításban készült liturgikus könyvek újból egy tekintélyes territoriumot hódítottak meg a hitélet, a magyar nyelv és közoktatásügy fejlesztése érdekében. Az első magyar nyelvű liturgikus könyv megalkotásában az eddig ismert jelenségeken kívül jelentékeny szerepe van még a következő epizódnak is. Az érdekes eset színhelye, melyet az emlékezés mai napig megőrzött, egy hajdúdorogi vásár volt. Vannak vidékek, a hol a vásár nemcsak a multban, hanem még a jelenben is oly sajátos társadalmi képet nyújt, mintha beszámolója akarna lenni nemcsak az ipari, kereskedelmi és gazdasági ügyeknek, de még az illető vidéken lakók társadalmi, sőt családi ügyeinek. Vannak vármegyék, a melyekben még ma is szokásban van, hogy a gazdaember így szól a fiahoz: «No édes fiam a legközelebbi országos vásáron nézz utána egy feleségnek, mert azt akarom, hogy egyszer már a magad szakállára gazdálkodjál.» A felvidéki nép babonás hiedelme pl. azt tartja, hogy csak az a házasság lesz szerencsés, a melyet telen a fonóban vagy valamely vásáron való ismerkedés előzött meg. Eseményekben gazdag, mozgalmas vásár és ünnepnapja ez a parasztnépnek, hol még a messze fekvő vidékek rokonsága is összekerül, — legalább egyszer egy esztendőben. E országos vásárokon a vétel és eladás lebonyolítása után minden megyei hír, minden családi érdek szóba jön. De szőnyegre kerül igen sokszor a pap, a kántor, a tanító, a politika s nincs kizárva a vallási ügyek felett való filozofálás sem.

Egy ilyen vallási polémiának volt egyszer Roskovics Ignác is a tanúja egy hajdúdorogi országos vásár alkalmával, a hol két atyafi parázs disputába elegyedett egymással a görök kath. egyházi énekek felett. Roskovics a sokadalomba vegyülve,

éber figyelemmel kísérte a vitát, mely egy hajdúdorogi és egy hajdúböszörményi polgár közt folyt le.

«Igy mégyen-e kigyelmeteknél ez az ének? — kérdezi a hajdúdorogi, rögtön megadva a hangot — s elkezdte az áriát.

«Éppég úgy megy! hagyja jóvá a hajdúböszörményi.

«Hát e' meg úgy megyen-e? — kérdezi egy másik énekre a hajdúdorogi.

«Éppég úgy mén emez is — mondja vissza büszke önérettel a hajdúböszörményi.

Sokáig tartott a vitakozás — míg egyszer mind a két atyafi válságos helyzetbe került az igazság dolgában. Egy olyan kérdést találtak feszegetni a tridenti hitvallás egyik énekéről, a melynek ósláv szövegét meg nem értve, már-már profanizálták volna, a mikor hirtelen ott termett Roskovics, a ki mindvégig figyelmesen hallgatta a vitakozást s megkorrigálta a tévelygőket. Ugy mondják, hogy tulajdonképpen e két paraszt érdekes disputája adta volna meg a kiváló egyházférfiúnak az impulzust arra nézve, hogy az óhitű imádságos és énekes könyveket magyarra fordítsa. Roskovics már akkor érezte annak a fontosságát és horderejét, hogy a magyar vidékek lakosságát az ósláv nyelvben való tájékozatlansága bizony sok esetben lelki tévelygésekbe döntheti. A nyelv helyes ismeretének jelentékeny szerepe van a társadalmi érintkezésben, de különösen fontos a vallásban. Mert csak azt lehet helyesen átérteni, a mit meg is tudunk érteni. A tapasztalatok és a helyes megfigyelések hatása alatt készült tehát az első magyar imádságos könyv. A mikor Roskovics készen volt a gonddal és nagy fáradsággal készült műfordításával, felment a fővárosba régi ismerősehez és pártfogójához, báró Eötvös Józsefhez, a ki szívesen fogadta s régebben tett ígéretét rögtön be is váltotta. Így történt, hogy Roskovics Ignác a kultuszminiszteriumtól nyert erkölcsi és pénzületi támogatás révén kinyomathatta Debreczenben sok irányú irodalmi munkásságának első termékét. Ezek a körülmények előzték meg úttörő munkájának a kiadását, melyhez az impulzust a hajdúdorogi vásáron a két öreg hajdú paraszt párbeszéde szolgáltatta.

Ime, az érdemekben gazdag egyházférfiú pályafutásának egy apró részlete s addig is, míg egy gondosan megírt kimerítő munka fog számot adni Roskovics Ignácznak nemes és tevékeny életéről, — legalább e vázlatos írás hirdesse részünkről azt a kegyeletes visszaemlékezést, melylyel egyházmegyénk nagy vezérférfia iránt mindannyian tartozunk, a ki életének minden pillanatát hivatásának, a tudománynak és a magyar görög katolikusok társadalmi életének felvirágoztatására szentelte.

Önzetlen ember van elég a világon. Csakhogy olyan „teljesen önzetlen“ ember, aki mást se tegyen a világon, mint mindig és mindenkivel szemben önzetlenkedjék, ilyen nem is lehetséges.

A világ önzésből és önzetlenségből van összegyúrva és ha helyes az arány: egészséges az élet.

Legelső erkölcsi fegyelmünk: szüleink szeretete. Ez kapcsolja be az embert először az állatias egyéni világból a társadalmi élet nagy emberi világába s ezen tanuljuk meg a tekintély nagy elvének tisztelését.

(Kenedi Géza; Problemák.)

☞ A tenger... ☞

*Viharzó tenger végtelenje
Másnak tán csupa rémmel telve,
Nekem gyönyör rajt elmerengnem;
Tanít, emel, aczéloz engem:
Hajómat pehelyként ha hányja
Vad őserők csatája...*

*Sokszor láttam: szép, nemes élet
Sors szeszélyén hogy semmivé lett.
Keserőség fogta el lelkem,
De titkát hiába kerestem.
S im itt a zajgó tenger hátán
Mikéntha írva látnám.*

*Bösz ellenével, a viharral
Birokra kelvén ezer karral,
Izma feszülten ha szétropan
S nyom nélkül vész el a habokban:
A kincsvívő gyöngé kis gálya:
A tenger azt mit bánja...*

Lampérth Géza.

☞ A „szürke“ szíve. ☞

Írta: **Balambér.**

Jó hűvös van most itt a községházán. És csönd és béke a jegyzői iroda nagy bolthajtásos termében. Szinte hihetetlen, hogy itt csúcsosodik össze három falu temérdek ügyes-bajos dolga, a libabehajtástól a másodosztályú kereseti adó behajtásáig.

De hát künn a mezőn, meg a szérüs-kertekben katog, bűg, berreg, zakatol most a munkás élet... Annyi a dolga a föld népének, hogy a meghalásra sincs most érkezése (ennek örül az anyakönyves), nem hogy a törvénybe járásra volna.

Lehet hát itt üldögélni békén. És átadni és átvenni a legfrissebb sütésű pletykákat, amik Hírharagné önagsága pompásan szolgáló kemenczéjéből kerültek ki már kora hajnalban. Jobb híján ez a foglalatosságunk. Szívjuk emellett elkeseredetten az «Iczig botos» úgynevezett «mérgező»-eit, ami három dologról jó. Először: pártoljuk vele a legszűkebb honi ipart; másodsor: a gyöngé tüdejeknek kitűnő egészségi kúra; és harmadsor: pompás tanfolyam a káromkodásban dadogók számára.

Már délfelé jár az idő s imhol nagy teli hangú csizmapogás hallatszik kívülről. Köszörülvén a torkát, egy polgártársunk igyekezik befelé.

— Ez Csík András — figyelmeztet bennünket a jegyző, aki már a kopogásukról ismeri embereit. Az én kitűnő humoristám. Egy kicsit kemény legény az öreg és nehezen hozzáférhető. Ha azt akarjátok, hogy valamit kicsiholjak belőle, viseljétek magatokat a legkomolyabban.

Felöltjük e figyelmeztetésre azt az ünnepélyes ábrázatunkat, melyet ifjuságunk bohó, de meleg napjaiban a rigorózumokkal és a Ferencz József-kabáttal féltettünk és várjuk a «csiholás»-t.

Kezdi a jegyző:

— Isten hozta Csík András uram, na mi újság odaát Vöröskúton? (Ott lakik ugyanis az öreg.)

Poros, zsírfoltos kalapját leemeli tisztességtudóan Csík András, festőtől való kék keszkenőjével végigsimítja

kétszer a tar homlokát, melyről nagy cseppekben gördül alá az izzadság, azután búsan nekisóhajt, hogy — «hajhaj! . . .»

— No, András bátyám — biztatja szelídebben a nótárius.

— Avégett a Marczy gyerek végett gyöttem vóna, ténsuram. Megunta a prófuntot. Ehun-e, két hét alatt három levelet írt. Hogyha jó szülője vagyok, azt mondja, reglamáljam ki őtet a mundérból . . .

— Nem ereszti azt ő Felsége most el, András bátyám, mert szüksége van rája. Csak hiába való lenne a költekezés.

— Iszen én magam is úgy vélekedem. De hát örök-kétig a szememre hányná az a gyerek, ha nem tenném meg, mert ösmerem a természetit . . . Meg aztán, ha szépen megírná a tésuram, hátha mégis meglágyulna ő Felsége szíve rajtunk . . . mert hát mi tőrés-tagadás, én is nagyon szeretném ám. Öregek vagyunk, az anyjukom se bírja már a munkát, én sem. Cseléddel meg manapság nem lehet boldogulni . . . Engedelmet kérek, ehun már a lábam se bír el . . .

— Ott a szék, András bátyám, üljön le. Hát majd megszerkesztjük azt az instancziát, utóvégre a gereblye nyele is elsülhet.

Letelepedett az öreg és láthatóan nekiderült az ábrázata. Mindamellett ez után a bevezetés után nem várhatunk semmi érdekesebb dolgot és kérdőleg tekintettünk a jegyzőre. Az intett a szemével és fölvette a beszélgetés elejtett fonálát.

— Ha olyan gyöngé a lába, mért gyalogol kegyelmed, mért nem fogta be azt a szürkét?

— A harasztot dicséri az már az eget, szegény pára, a négy lábával.

— Hogy-hogy, András bácsi?

— Hát csak úgy, könyörgöm, hogy a tegnapi napra a tekintetes közjegyző úr a városba citált bennünket. Engemet, meg a Suták sógort. Hogy, azt mondja, egyezkednénk már egyszer össze a fölött az agyagos dülő fölött. Megtörtént atyafiságos békességgel. Délután négy órakerészen volt a kontraktus.

— Na, — azt mondja a Suták sógor — ennek az örömére nézzünk be a «Büntető»-be egy itczére. A jónak elrontója én sohasem voltam. A négy órából éjfél lett és az itczék is megsokasodának. Fölczihelődünk végre és hazafelé ballagánk a szürkével. Nagy csöndesen. A Kányadombon megszólal a sógor:

— Hát a szegény Marczy gyerek? . . .

— Ehun a levele megint, mondok, panaszkodik keservesen. Hogy kutya dolga van a magyar bakának. Savanyú a prófuntkenyér. Nehéz a borgyú, meg az az Istenverte német szó. Fáj a szíve, azt mondja, és potyognak a könyei, valahányszor rá gondol az édes fölnevelő szülőjére, meg a kedves szürke lovára . . . Nagyon elérzékenyedünk erre mind a ketten. De legfőképpen a harmadik — a szürke. Megállt és azon a szent helyen meghasadt a szíve szegénynek, a nagy búbanat mián . . . Költögettük, biztatgattuk, hogy így, meg úgy, majd megjön a Marczy nemsokára, de biz a' nem kelt föl többet. Kocsira raktuk, elhúztuk a harasztig s ott letettük a fűbe . . .

A nótárius itt elköhintette magát, András bátyánk meg folytatta:

— Így meséltem el az anyjukomnak az esetet. Amire aztán úgy megsiratta a szegény szürkét, hogy most sem állt el még a könyei folyása. Ha megmondtam volna az igazságot, hogy pityókás kedvünkben nekikergettük a szegény pára állatot a csárda falának s úgy mulla ki ez árnyékvilágból: na, veretne bennünket a sístergős istennyilával és nem volna maradásunk a föld hátán . . . A szürke szívének pedig a' már mindegy.

Hát csak módolja ki azt az instancziát, ténsuram. Istennek ajánlom mindközönségesen.

Vette a kalapját ezután Csík András és nagy komolysággal ellépegetett Vöröskút felé toronyiránt, a tarlókon át.

KOMÉDIÁK

Diákcsinnyek.

Írta: *Lucián.*

Vágó Péternek, a nyugalomba vonult gazdag építésznek három eladó leánya volt. Minthogy szépségük a fizika törvényei szerint nem lehetett egyforma, tehát egyik szebb volt a másikkal.

A hozományuk ellenben teljesen egyforma volt: kerekszámban százezer forint mindegyiknek.

Mi sem érthetőbb, minthogy Vágóék remek stílus villájának márványoszlopos verandáján az ifjúság, tudniillik a férfinem, állandóan helyet foglalt. A művelt gazdag családok asztaláról az ifjúság sohasem hiányzik.

Az ifjaknak ilyenkor az a kötelességük, hogy a hölgyeket szórakoztassák. És itt is érvényesül a Podmaniczky-féle elmélet: vicczet vagy jót kell mondani, vagy nem kell mondani, de vicczelni okvetlenül muszáj.

Vágó Péter filozófusi nyugalommal hallgatta az ifjak elméskedési versenyét s ha meg nem feledkezett, készséggel mosolygott egy-egy felújított, de inkább arkeológiai becsű vicczzen.

Az apa lelkét teljesen megnyugtatta, hogy a leányok jóízűt kaczagtak. Aki jól tud kaczagni, ép a lelke és romlatlan az idege . . .

Az utolsó napokban veszedelmes viccz-téma került szőnyegre: a diákcsinny. Az udvarló úrfiak elmondták azokat a csinyeket, melyeket diákkorukban a tanárok rovására követtek el.

Kegyetlen, izléstelen dolgokat kellett az öregnek végighallgatni. Az egyik elmondta, hogy micsoda gúnyverseket írt tanóra alatt rondó betűkkel a táblára. Egy hórihorgas dzsentri fiú így szólt:

— Nekem az volt a legkedvesebb passzióm, ha néhány denevért összefogtam a kastélyunk tornyában s azokat a tanár úr fiókjába csukhattam. Ha ha! Mikor a gyanútan tanár kinyitotta a fiókot s azok nagy rebbenéssel kirepültek. . . Nagyszerű volt. Soha olyan jól nem mulattam azóta.

A harmadik nemes egyszerűséggel előadta, hogy mikor az öreg tanár úr egyszer elaludt, ő spanyolviaszkal leragasztotta a hosszú szakállát, azután a folyosón pisztolyt durrantott el. A tanár felriadt álmából, a szakáll és a többi.

Mi sem természetesebb, hogy a gavallérok egymást felülmúlni igyekeztek a diákcsinny merészségében. Vágó Péter, az öreg építész, miután jó ideig szólanul és mosolytalanul hallgatta, végre megszólalt:

— Nekem is volt egy diákcsinnyem, de az kissé drasztikusabb . . .

— Ohó, csodálkoztak az ifjak.

— Igen, folytatta az építész, drasztikusabb, sőt mondhatnám, tragikusabb . . .

— Halljuk, halljuk!

— Most már elmondhatom, hisz több, mint harmincz év előtt történt. . . Büntetőjogilag elévült.

— Büntetőjogilag? kérdezte egy fiatal fiskális.

— De mennyire. . . Hallgassák meg. Az érettségi előtt állottam, gyöngé voltam a görög rendhagyó igékben, nagyon gyöngé. A görög tanár, Fabriczius Domokos

kilátásba helyezte, hogy megbuktat az érettségén... Szó-
tartó embernek ösmerem. Az volt végzete. Elhatároztam,
hogy megölöm...

— Megöli?

— Igen. Nem láttam más megoldást... nagyon ta-
pasztalant voltam... Egy hétig haboztam, hogy tőrrel
vagy méreggel hajtsam-e végre a gyilkosságot... Végre
az utóbbira határoztam el magamat. Strichnint szereztem,
egy grammot... A görög tanár, ezt kilestem, minden reg-
gel, pontosan háromnegyed nyolczkor egy csésze tejet
ivott. A tej a tornác párkányára volt készítve... A vég-
zetes reggelen odalóptam a tornác alá s beleöntöt-
tem a mérget a tejbe... Alig egy-két perczre rá a tanár
jött s egy hajtásra kiürítette a csészét.

— Megitta? — kérdezték.

— Meg.

— És mi történt?

Az építész nyugodtan vont vállat.

— Hogy mi történt? Édes jó Istenem, hát az tör-
tént, aminek történnie kellett. Egy gramm strichnin...
Összeesett és szörnyet halt.

— Borzasztó!

— Bizony... Harmadnap temették... A temetésen a
diák-énekkarban én tenort énekeltem... Bizony, soha olyan
hamisan nem énekeltem... De hát ez természetes... Sze-
gény tanár...

Az építész nagyot ásított, mint aki igen közömbös
dolgot mondott el. Az ifjak lesütötték szemüket. Észre-
vették az eltúlzott diákcsinyben a szatírat.

A diákcsiny végleg lekerült a napirendről és a ve-
randáról.

Byron házassága.

lra: *Dr. Volland Arthúr.*

V.

Byron, hogy az éhezésből származó fájdalmakat
csillapítsa, opiumhoz folyamodott. Aki De Quincey «Az
opiumevő vallomása» (Confessions of an Opium Eater)
című munkáját ismeri, tudja, hogy e szenvedélynek
milyenek a következményei.

Már októberben a költő nyíltan bevallotta, hogy
házasságának igáját megunta. Amikor felesége dolgozó-
szobájába lépett, Byron gorombán kiutasította, mondván,
hogy «átkozottan (damnable) alkalmatlan!» Azért kétszere-
sen szívesen látott vendég volt Clermont asszony, Lady
Byron volt nevelőnője. Ez az asszony, aki valóban
gonosz szellem volt, a besúgó alias szerepére vállalkozott.
Amikor Byron a válási okmányt aláírta, azt mondta, hogy
«ez Clermont asszony* munkája». Hogy a «Sketch»
(1816 március 29.) leírása az igazságnak teljesen meg-
felel, nem állíthatjuk, de hogy ez a «female dog-star of
her little sky, where all beneath her influence droop or
die» mindenre képes volt, hogy semmitől nem riadt
vissza, hogy a Byronék boldogságát tönkre tegye, annyi
bizonyos. Feltörte a költő frásztalát, hogy az esküvője
előtt kapott leveleket megszerezze. Titkos ügynökökkel
vette körül a szerencsétlen Byront, hogy minden gyanus
körülményt felhasználhasson ellene.

1815 december 10-én született Augusztá Ada, a
költő leánya. A hitelezők zaklatása immár türelhetlenné
vált; úgy, hogy Byron (1816 jan. 6.) azt ajánlotta, hogy

* Nem tévesztendő össze Clermont Johannával, az «Allegro»
anyjával, akivel viszonya volt Byronnak. E viszony azonban semmi-
esetre sem kezdődött Lady Byron elindulása előtt; sőt okunk van
hinni, hogy csak 1816 február havában fejlődött ki, amikor a válás
már elhatározott dolog volt.

felesége kis gyermekével együtt az anyja házába (Kirkby
Mallory) meneküljön. Lady Byron az ajánlatot elfogadta
és 1816 január 15-én el is indult. Férjével soha többé
nem találkozott.

A válás tisztán a Milbanke (vagyis Noel, mert Lady
Byron apja, Wentworth báró halála után, a «Noel» nevet
vette fel) család munkája volt. Azt mondják, hogy Byront
a leány születése annyira feldühösítette, hogy feleségével
nem akart többé érintkezni. Igaz ugyan, hogy csalódott,
mint ahogy örökös főnemes csalódhatott is, de biztosí-
totta nejét, hogy remélni lehet, hogy egy másik alkalom-
mal több szerencsésük lesz; és, hogy mennyire szerette
leányát, bizonyítják a következő sorok:

«Amikor gyermekünk először dadogni kezd,
Tanítod-e hogy «papá»-t mondjon?
Ha kis kezei téged ölelnek,
Ha ajka ajkadhoz szorúl,
Gondolj arra, aki imádkozva áld,
Akit szerelmed egyszer áldott.»

Lady Byron még remélte, hogy újra egybekelnek;
remélte, hogy az elmezavar igaznak bizonyul, de amint
Le Manu, a híres gyógyyszerész-orvos jelentése kétségtel-
tlenül megállapította, hogy Byron épelméjű, felesége
kijelentette, hogy soha többé nem akar együtt élni azzal
az emberrel, akinek viselkedését csak az elmezavar ment-
hette volna. Elhatározásában a kigyótermészetű Clermont
asszony és a hatalmaskodó Lady Noel támogatták. A volt
mosónő minden követ megmozdított, hogy diadala teljes
legyen. Dr. Lushington és Sir Samuel Romilly, a két ügy-
véd, aki az ügyben szerepelt, a kibékülésen fáradozott meg
de Clermont asszony nem tárgított. Titkos ügynökei révén
olyan hírekhez jutott, amelyek még a két ügyvéd ellen-
állását is legyőzték. Hogy mi volt az újabb fordulat,
nem tudjuk, de azt állítják, hogy Byron állítólagos viszo-
nyáról a féltestvérével szólt. E viszonyról Becher Stowe
asszony hosszabb fejtegetéseket írt, rámutatva a költő
mély érzésére, amelyet számos költeményben tanúsított.
Hogy milyen képtelen a pletyka, mutatja az a szeretet
és ragaszkodás, amelylyel Lady Byron, meg a válás után
is, Leigh Augusztával szemben viselkedett. Ha igaz lett
volna, a két nő soha többé nem érintkezhetett volna,
sőt az egész világ undorral fordult volna el Augusztától.
Talán a Clermont Johannával való viszonyról szólt a
híradás. Akármi is volt a döntő körülmény, Clermont
asszony aknamunkája sikerült és 1836 április 22-én írták
alá a válási okmányt. Byron nagyon fájlalta a dolgot, de
legjobban sajnálta apósát, Sir Ralph Noelt: «ebben a
dologban legsajnálattaméltóbb Sir Ralph. Őt is, engem is
büntettek... Igazságtalan dolog, hogy mindketten egy-
nek a hibájáért szenvedünk: engem elválasztanak fele-
ségemtől, ő pedig — megtartja az övét.»

Az egész angol társadalom kiméltetlenül támadta a
költőt egy olyan bűnért, amelynek tulajdonképeni nagy-
ságát még ma sem tudjuk. Ha tényleg a Clermont
Johannával való viszonyát vesszük a válás okának, volt-e
az olyan bűn, amelyért ki kellett a költőt átkozni, ki-
közösíteni? Semmi esetre sem. Ugyanaz a társadalom,
amely 4 évvel azelőtt lelkesedve tapsolt a «Childe Harold»
szerzőjének és az orgiákon jóízűen nevetett, most egy
olyan bűnért, amelyet a «fashionable world» akkor erény-
nek tartott, megveti és magától elrugja. Hogy Byron
sohasem szeretették őszintén, természetes. Az átlagos
férfiakból álló társadalom gyűlölte a lángeszű költőt, aki
nem akarta magát hepcziaskodásnak alávetni. Rend-
szerint így van ez a világon. Kisebb talentumú férfiaktól
nem félnek, azért nem is gyűlölik, a nagyobb kaliberű
férfiakat azonban, akiknek szellemétől, lángelműségétől
rettegnek, minden áron le szeretnék gyúrni. Azért ron-
tottak olyan dühösen Byronnak. Irigyleték lángeszét,

költői ihlettségét, határozottságát, írói tehetségét. «Gögös kölyök»-nek nevezték azok, akik érezték, hogy fölöttük álló lény. Házassága előtt béna lábáért csúfolták, a válás után neki estek családi életének, kikiáltották minden családi perpatvarát, erkölcsstelen házasságrontónak nevezték a — phariszeusok. (Még ma sem tudnak neki megbocsátani — Angliában.) Most mindenki ellene fordult: a kártyások, akikkel már nem játszott; a tivornyázók, akikől mérsékeltsége távol tartotta; a férfiak, akik — mint mindig a világon — nem tudták neki megbocsátani, hogy az asszonyok dédelgetett bálványja volt; a kritikusok, akik basáskodásának nem engedett; az írók, akiket kegyetlenül ostromozott, akik fölényét érezték; a felesége, akivel minden áron kibékült volna. Az átlagos férfit nem bántják, nem avatkoznak családi ügyeibe: de a nagy férfira leskelődnek, várják az első alkalmat, hogy kimondhassák rá a vétkest. A hiba csekély volt, de az esküdtszék minden tagja bosszúra szorjázott. Byron üldözése az egész világtörténelemben a legégbekiáltóbb példája a társadalom, az embertársak «*Jedburgh*»*-féle igazságszolgáltatásának. Elhatározásuknak valódi oka sem a költő erkölcsstelenége sem hitetlenkedése nem volt. A válás titokban történt, közös meg egyezés alapján, azért hittek és hihettek Clermont asszony alávaló czélozgatásainak. Hitték, mért úgy akarták. Győzelmük teljes volt: Byron kénytelen volt menekülni. Gonosz munkájukat azzal tetőzték, hogy az általános gyűlölet sajnálatraméltó tárgyát, a szegény költőt, a legképtelenebb dolgokkal vádolták. Azt állították, hogy feleségét ütötte, házába ledér nőket hozott, hálószobájában pisztolyokat sütött el, hogy korai szülést s a vele járó veszedelmet idézte elő. A társadalom legkönnyelműbb kéjenczei tetetett undorral beszéltek róla. «Ha igaz volna az, amit rólam suttoztak, érezném, hogy nem voltam Angliához méltó, ha nem igaz, Anglia nem volt méltó hozzám», mondta Byron négy évvel később. A tömeget, az utcai suhancokat is ingerelték, hogy tettelegességgel fenyegettek.

Byron, akihez az akkori Anglia semmiképpen sem volt méltó, 1816 április 26-án indult el Doverből. Hazáját soha többé nem látta. Messze földön, Missolonghiiban halt meg, 1824 április 19-én. Utolsó szavai voltak:

«Now I shall go to sleep» (most aludni megyek).

Byron érzékeny lelkét halálosan sebezte földieinek hálatlansága. Szerette hazáját, amint feleségét is szerette. Hazaszeretetének legfényesebb bizonyítéka ez az egy sor:

«England! with all thy faults I love thee still.»

(Anglia! összes hibáid ellenére is szeretlek!)

Byron halhatatlan érdemeit, amelyeket külföldön az angol irodalom népszerűsítése körül szerzett, elfelejtik. Mindig a régi nótát dúdolják. Szerencsétlen házassága egyike az irodalomtörténet legszomorúbb, legkedveltebb fejezeteinek. A teljes igazságot nem tudhatjuk meg, amíg nem fekszik előttünk az a «statement of facts», amelyet Lady Byron ügyvédjének, dr. Lushingtonnak átadott. Míg ezt nem látjuk, az elfogult kortársak ítéletében nem hihetünk.

Levél a Lidórol.

— augusztus 12.

Hanem ennyi magyar! Már bocsánatot kérek, de sehogysem tudom másképen kezdeni. Sok nagyon sok a magyar itt, így tehát a legnagyobb igyekezettel sem lehet egyedül hallgatni a tenger mormolását. Minduntalan felém csap a hazai hang. Uram Isten, az az admirális hóféhér ruhájában, aki a table d'hôte-ok alatt úgy néz szét az Albergo Ungheria étkező közönségén, mint a

* Először kivégeztette áldozatait és csak azután adta elő a vádat.

hadihajó parancsnoka a hajó legénységén, alighanem Grünzweig úr, aki nagyban és kicsiben szokott kereskedni az év enyhébb hónapjaiban.

Ad vocem: Albergo Ungheria. A Lidó legújabb szállója ez. Egészen új, annyira új, hogy még nincs is egészen bebutorozva. Egy megbecsülhetetlen nagy előnye azonban az összes régi szállók fölött, hogy magyar szálló. A tulajdonosa sült német, tehát hunczut ember, aki magyar czímet veretett a hotele homlokzatára, az ékeskedik az evőeszközein, a falain, szóval itt már igazán — boldog a magyar. Hanem meg is van ennek az élmes ötletnek már is a látható eredménye. A még nem is egészen kész szállót ellepték a magyarok.

A magyarok, a magyarok! Nem huszmilliósz nemzet vagyunk már, hanem tízszer nagyobbak, úgy tele van magyarral minden külföldi fűrdő. Ami azt bizonyítja, hogy extra Hungariam — est vita! Egy héttel ezelőtt Abbáziában találkoztam a fél Budapesttel.

Hanem itt, a Lidón és Velenczében talán még több a magyar. A Márkus-téri galamboknak ugyancsak jó dolguk van. Ahány magyar, az mind kukoriczával eteti őket. Egész művész-kolónia verődött itt össze a magyarokból. Itt sétálgat a Nemzeti Színházból a Dezső-házaspár. Párszolt Kálmán ünnepélyes smoking-öltönyben rendületlenül állja az olasz napot. Igaz, hogy enyhíti ezt művésznő-feleségének. Gázi Marikának fehér ruhája. Családias képet nyújtanak Zomor Gyuláék, akiknek gyerekeit, két édes, bátor szemű fiát, úgy lesütötte a nap, mintha indiánus gyerekek volnának. A hírlapírást képviseli Lenkey Gusztáv, a magyar parlamenti újságírók szindikátusának tagja, aki feleségével van itt.

A bohémek azonban ezúttal inkább nyárspolgároknak tetszenek és a nyárspolgarok a bohémeknek. Mint teszem a fentnevezett Grünzweig úr, aki admirálíst játszik és aztán az a kövérkés asszonyság, akit majdnem ájulásba ejt egy pár szandál, de amellet úgy cigarettézik ebéd után, mint egy markotányosnő.

Hanem bohémek ide, bohémek oda, mindennél többet ér a tenger. A hullámos, szelid tenger, amely azonban néha úgy neki lendül az embernek, hogy csakúgy hápog tőle. Van tehát hullámverés bőven s ez az egyetlen vigasztaló ebben az itteni tropikus hőségben. Mert a hőség rettenetes. Annyira, hogy a budapesti meleg mellette valóságos tátrailevegő. Es erről jut eszembe, hogy szép, szép ez a Velence, de talán mégis szebb volna most a Tátrában.

Juszuť.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

Sujánszky Antal. A héten elhunyt *Sujánszky* Antal esztergomi nagyprépost. A magyar katolikus vallásos irodalom egyik ékességét, nagytehetségű munkását, meglekélő ihletet költojéi siraťia Sujánszky ravatalánál. Válasszós költészetünk nagy triászában, Mindszenty, Tárkányi s hozzájuk vehetjük a szintén nemrég elhunyt Kemenet is — soha nem halványuló fényen fog ragyogni *Sujánszky* neve. Hosszú, 90 éves életén át gyönyörű költői munkásságot fejtett ki s ha meleg, tiszta hit sugallta költeményeiben nem is vesztette meg mindig a forma könnyed játékával, de szívünkhez szól, lelkünkbe kap minden sora ihletének erejével, gondolatainak fenségével és eszméi kristályos tisztaságával.

Az állam és a felvidéki vándorkiállítás. *Apponyi* Albert gróf kultuszminiszter értesítette a felvidéki vándorkiállítás igazgatóságát, hogy a kiállítás műtárgyaiból vásárolni fog az állami gyűjtemények részére éppúgy, mint eddig a fővárosi kiállításokból. *Apponyi* e rendeletét, mely bizonyára nagy lendületet ad a vidéki kiállításoknak, az igazgatóság már közölte a művészekkel. Itt említjük meg, hogy a vándorkiállítás helyi bizottságai közül már megalakult a *kassai, eperjesi és gyöngyösi*. A *kassai* kiállítás védőségét *Fischer-Colbrie* Agost püspök, *Takács* Menyhért prélat, *Berczellia* Jenő, *Rakovszky* főispán vállalták el, az eperjesiét *Berzeviczy* Albert, a gyöngyösiét a város közönsége.

Árpád-ünnep. Honfoglaló Árpád emlékezetére nagy-szabású ünnep készül az Alföld szép metropolisában. Szegeden. A pusztaszeri Árpád-Egyesület és a szegedi

daloskór rendezői az ünnepet szeptember elsején a szegedi színházban és a pusztaszeri síkon. Ez az ünnep jó alkalom lenne arra, hogy végre-valahára testet kezdjen ölteni amaz eszmé, melyet lapunk 2. számában pendítettünk meg. Az Árpád-szobor eszméje. Indításnak komoly mozgalmat az ünnepély lelkes rendezői, melynek célja az legyen, hogy minél előbb méltó emlékmű hirdesse az ezeréves hazában nagy emlékeztető annak, aki ezt a hazát elméje és karja más népeket lebíró erejével az ő magyar népének meghódította.

Nemzeti műkincsek és ereklyék kiállítása. Rendkívül érdekes kiállítás nyílt meg a héten a városligeti Múcsarnokban. Tudvalevő és sajnos dolog, hogy nagyszámú nemzeti ereklyéink és történelmi jelentőségű műkincseink egy értékes része még mindig idegenben van, de az itthonlevőket is oly féltékenyen őrzik, hogy a nagyközönségnek csak a legtrikább esetben nyílik alkalmuk azok megtekintésére. A «Hazai műkincsek és ereklyék kiállító-vállalata» most ezeket a nemzeti és történelmi szempontból érdekes ereklyéket és műkincseket teljesen hű másolatban elkészítette, híven az eredetihez aranyból, ezüstből és bronzból, a Múcsarnokban kiállította, ahol azokat mindenki könnyű szíjjel megtekintheti. Az érdekes kiállítást *Feszty Árpád* festőművész rendezte nagy szakértelemmel. Nyitva lesz szeptember közepéig.

Művészek síremléke. Két nemrég elhunyt jeles festőművésznünknek, *Keleti Gusztávnak* és *Bihari Sándornak* legközelebb díszes síremléket emelnek a kerepesi-úti temetőben. Keleti síremlékét *Szeszák Ferencz* fiatal szobrász tervezi, Bihariét pedig *Telcs Ede* ösmert kítűnő szobrász-művésznünk. Mindkettő értékes, művészi alkotással gyarapítja e tekintetben bizony még szegényes temetőnket.

Rákóczi szobra Kecskeméten. Kecskemét város piacán, hol a legenda szerint a labancz megégettette az utolsó kurucz tárogatókat, pár hét óta ott áll Kossuth Lajos ércszobrája és szinte hívja, várja oda a magyar szabadság másik dicsőséges hőst: II. Rákóczi Ferenczet. A magyar lelkű derék város, úgy mint ezykor életében, holta után is megérti Kossuth apánk üzenetét. Erről tesz tanúbizonyságot a város egyik legutóbbi közgyűlésén hozott ama határozata, hogy Kossuth Lajosé után most Rákóczi Ferencz emlékeztetőt is méltó módon óhajta megörökíteni: szobrot állít a nagy fejedelemnek, melynek költségeire a város maga százezer koronát szavazott meg. A többi szükséges összeget egy bizottság fogja összegyűjteni, melynek élén a város képviselője, Szappanos István áll.

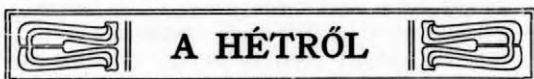
A F. M. K. E. évkönyve. A Felvidéki Magyar Közművelődési Egyesület, mint már említettük, augusztus hó 27. és 28-án tartja meg XXIV. évi rendes közgyűlését Csorbatón, amikor egyszersmind Balassa Bálint hamvainak ünnepélyes eltakarítását is rendezi. Ez alkalomra *Clair Vilmos*, az egyesület főtájkára összeállította az egyesület évkönyvét, mely részletesen számol be arról a derekas munkásságról, melyet az egyesület ez év folyamán kifejtett.

A téli nemzetközi kiállítás. Az Országos Magyar Képzőművészeti Társulat f. évi november 15-étől 1907 február 15-éig rendezi ez évi téli nemzetközi kiállítását, amelyre a műveket okt. 25-én, est 6 óráig kell a városligeti múcsarnokba beküldeni. Ezen a kiállításon magyar művészek számára a következő érmeik és díjak kerülnek kiosztásra: 1. Két nagy, vagy esetleg egy nagy és két kis állami aranyérem. 2. Rudich József báró-féle alapítványi ösztöndíj. 3. A Röck Szilárd-jutalom. 4. A Ráth György-díj. 5. Az Esterházy-díj. 6. A Lipótvárosi Kaszinó díja. A művekre alkalmazandó nyomtatványokat a Budapestben lakó művészeknek tíz nappal, a vidéken és külföldön lakóknak pedig egy hónappal a beküldés határideje előtt küldi meg a társulati titkári hivatal. Előzetes bejelentésre ezúttal sem lesz szükség.

Színészet Máramarosszigeten. Máramarosszigeten nagy pártfogás mellett játszik *Zitahi Gyula* társulata. Legközelebb *Lampérth Géza* poétikus színművét, *Veér Judith rózsját* adták. A főszerepet *Lukács Juliska* játszotta nagy sikerrel, a főbb szerepeket *Szabó Irma*, *Arday Ida*, *Szakács Andor*, *Békes és Ternyei*. A színészekkel együtt a jelen volt szerzőt is zajosan kitapsolták.

Színművészeti Akadémia. Az országos színművészeti akadémián a beiratások az előkészítő osztályba szeptember 10., 11., 12-én, az akadémia I. és II. osztályába pedig szeptember 13-án tartanak meg

délután 3 órától kezdve. Az akadémiába való felvételhez megkívántatik: a) Szinpadias, csinos alak. b) Tiszta kiejtésű, csengő hang. c) Kifejlett testi alkotás mellett (melyről az intézeti orvos ad véleményt) legalább 18 éves kor a férfiaknál, legalább 16 éves kor a leányoknál, mi hiteles okirattal bizonyítandó. d) Annny műveltség és iskolai képzettségről való bizonyítvány, a mennyit e korban minden művelt ifjútól megvárhatni, különösen a magyar nyelvtan alapos ismerete. e) Szülői vagy gyámi megegyezés. Amely jelentkezővel ezek nem személyesen jelennek meg, megegyezésüket hiteles iratban tartozik az illető felmutatni. f) A jelentkező növendék csupán a valóságos és törvényes családi nevével irathatja be magát. g) Jó magaviseletről szóló erkölcsi bizonyítvány, mely vagy iskolai bizonyítvánnyal, vagy hatóságilag, vagy ismert egyének aláírásával mulhatlanul igazolandó. h) Minden újonnan jelentkező az előkészítő osztályba csak próbaidőre vétetik fel; ennek leteltével újabb vizsgálatnak vétetik alá. A főlvetel tehát nem végleges, a letelt próbaidő után a tehetségletlen vagy hanyag növendék elbocsáttatik. i) A belépő új növendék 2 korona beiratási díjat, s 10 korona felvételi díjat, valamennyi növendék pedig 2 korona beiratási díjat, azonkívül 60 korona tandíjat tartozik 2 részletben, úgy mint 30 koronát a felvételkor és 30 koronát február 1-én előre fizetni. j) Minden fölvett növendék tartozik szülvőivel vagy gyámjával az előzők terjesztendő kötelezvényét aláírni. Bővebb értesítést az intézet igazgatósága (Kerepesi-út 21. szám II. em.) készséggel ad.

A HÉTRŐL

Háziipar a Felvidéken.

Felvidékünkön újabb időben örvendetes lendületet vett a háziipar, ami valóságos áldás ennek a természeti szépségekkel oly dúsan megáldott, de az élet javait bizony mostohán nyújtó vidéknek népére nézve. Járván ezt a szép vidéket, igazi benső örömmel láttuk: mint két mindenféle béke, megnyugvás, sőt bizonyos fokú jólét a szorgalmas nép ezirányú munkássága nyomában. Valóban őszinte elismerés illeti mindazokat, akik ennek az iparfejlesztő mozgalomnak kezdeményezői voltak és ma is lelkes vezetői. Elismerést érdemel első sorban a debreczeni ipar- és kereskedelmi kamara, melynek kezdesére immár négy év óta működik Máramarosszigeten az iparfejlesztő bizottság. Akciójának, mely főképp három irányba terjed ki (szövő-hímző munka, kosárfonás, agyagműveltség) már gyönyörű eredményei mutatkoznak. Egyik legérdekesebb és minden tekintetben mintaszerű intézmény például az a szövő- és hímzőipari tanműhely, mely 1902 óta Máramarosszigeten áll fenn, állandó állami segélyezéssel. Öröm nézni azt a munkát, ami itt folyik, nagyobbrészt egyszerű paraszt leányok, asszonyok szorgos, ügyes keze alatt. A mintaszerűen berendezett tanműhelyben, eredeti rajzok nyomán gyapjúfonalból pompás szőnyegeket, függönyöket, terítőket és remekszámba menő díszhímzéseket állítanak itt elő ezek az egyszerű munkásnők, akik az intézettel kapcsolatos internátusban ellátást, támogatást és oktatást nyerne. Négy évi fennállása alatt mintegy százötven-kétszáz munkásnőt oktatótt ki az intézet, akik közül ez idő szerint már sokan a saját otthonukban önállóan dolgoznak s munkadíjúl több mint négyezer koronát keresnek. A bizottság az ilyen munkásnők számára fiók-munkatelepeket létesít a vidéken, ahol a kényesebb és tiszta kezelést igénylő munkákat jobban elvégezhetik, mint szegényes otthonukban. Ilyen fióktelep van Aknasugatagon s még vagy tíz helyen. Az általuk előállított dolgok jó híre egyre terjed, értéke emelkedik úgy, hogy árui már a külföldön is nagy keresletnek örvendenek, a saint-louisi és hágai kiállításon kitüntetést nyertek. Akit nyári kiránduló útja a gyönyörű «magyar Svájcz»-ba, Máramarosba visz, el ne mulassa ennek a szép munkásságnak a megtekintését. Ha művészi becsű, igazán szép és izléses dolgokat óhajtat otthonába, ezekért sem kell tovább fáradnia. Kosárfonó-telep három van Máramarosban: Kókényesen, Gányón és Nyágován.

A három telepen négy év alatt körülbelül hurminczhárom-ezer kosár készült és a munkások mintegy tizenkétszer koronát kerestek munkadíj fejében. Az előállított kosarak izlések, praktikusak és tartósak. Az agyagművészetet, edény- és kályhakészítést a huszti műhelyben tanították az 1902—905. évben. E műhely működésének is igen szép eredményei láthatók már a vidéken. A szövő-ipar fejlesztésére Beregben és Szatmárban is több kísérletet tett a debreczeni kamara, amelynek ezt a valóban életrevaló és áldásos tevékenységét úgy az állam, mint az illető vármegyék és városok vezető emberei kell, hogy a legnagyobb érdeklődéssel felkarolják. Ezer és ezer éhezőt juttatnak ezáltal kenyérhez, sok züllésnek indult existenciát mentenek meg a tisztas munká számára s tesznek a társadalom hasznos tagjává és a haza hű fiává, akik előtt hatás nélkül fog elhangzani az idegenbe csábító szózat. Az a kedves szép vidék is még kedvesebb, szebb lesz akkor, mert nem sir fel untalan a nyomor és elégedetlenség jajszava. Boldog, elégedett nép hálafohásza, vidám dala zengi be völgyeit, bérceit...

A Szent István bazilika első búcsúja. Múlt számban már említett tettünk arról, hogy az idén ország-szerte nagy pompával fogják megülni az első magyar király nevenapját. A fővárosban tartandó ünnepségek gazdag programját rendkívül emeli fogja az a körülmény is, hogy a Szent István fényes bazilikájában az idén először tartanak búcsút. A templom plébánosa Kováts Kálmán dr. ez alkalommal nyolcz napra terjedő ájtatosságot rendelt el. A bazilika zászlódszét ölt 19-én, délután ünnepes litánia nyitja meg az istentiszteletek sorozatát. Az ünnep előestéjén a bazilika Szent György-harangja hét órától nyolczig zúg, a honvédenekar kürtösei a bazilika kupolájában foglalnak helyet s onnan hirdetik régi egyházi és világi zenedarabok előadásával a szent király dicsőségét. 20-án, 6 órától kezdve szentmise lesz óránként; féltízkor lesz az ünnepi szentbeszéd, melyet Kováts Kálmán dr. mond. Ezután lesz az ünnepes szent mise, melyen Várady Árpád dr. czimzetes püspök, miniszteri tanácsos pontifikál. Délután 5 órakor és azontúl minden nap s az ünnep nyolczada alatt litániát tartanak. Ugyancsak a nyolczada alatt naponként féltízkor mise. Ezek után a novemberben tartani szokott Lipót-búcsú végleg elmarad s mindenkor Szent István napján tartják meg. Ugyancsak Szent István napján, tekintettel arra, hogy a budai várba főlránduló ájtatoskodók mindannyian el nem férnek a Mátyás-templomban és így nem hallgathatják végig az istentiszteletet, — szent beszédet és misét fognak mondani künn a Szent István szobránál, a szabadban is. A misét dr. Nemes Antal pápai preláts tartja, a szent beszédet pedig Bun Sándor helyettes plébános mondja. Az ájtatosságok a szabadban ugyanabban az időben lesznek, amikor a templomban.

Az ischli keresztelő. Mint *Ischlből* jelentik: A Kaiser-villában e napokban volt *Ferencz Salvátor* királyi herceg e hónap 10-én született *Matild Mária Antónia Ignácia* leányának keresztelője. A szertartás a villa első emeletén fekvő nagyteremben folyt le. *Trani* grófnő keresztanyát *Gizella* bajor hercegnő helyettesítette. Tizenegy órakor megjelent ő felsége, *Gizella* bajor hercegnő, *Lipót* bajor herceg fiaival, *György* és *Konrad* hercegekkel, az újszülött testvérei, valamint a kíséret. A szertartást *Mayer* dr. püspök végezte. A szertartás után lakoma volt. A pezsgőnél ő felsége a következő pohárköszöntőt mondotta: «Fölvivom önöket, vendégeim, üritsek velem együtt poharukat *újszülött unokám egészségére*. Áldja és óvja meg őt az Isten és tartsa meg egészségben szülei öröme.» A lakoma után félóráig tartó cercle volt.

A piaristák új generálisa. A piaristák legutóbb megtartott egyetemes gyűlésükön *Sanchez* Kal. József spanyol piaristát választották meg generálisnak. A választásban elejtették *Brattina*

Adolfot, ki a piaristák reformja ügyében nálunk is járt s vagy négy piarista házat meglátogatott. A tudományosabb spanyol tartomány régi harcát folytat az olaszokkal, kik Magyarország 25 házát akarták megnyerni a küzdelemben, de, mint az eredmény mutatja, számításukban csalódtak. A magyarok a spanyolokkal szavaztak, mert a rend alapítója spanyol volt s mert egyéb okoknál fogva is a magyar piaristák inkább a spanyol tartományal szimpatizálnak... Többen a magyar piaristák közül, így *Csaplár*, *Erdélyi* a spanyol folyóiratokba, például a «*Rista Calazantiana*»-ba dolgoznak, sőt *Körösi* Albint a madridi és barcelonai akadémiák tagjainak megválasztották spanyol költők magyarra való fordításáért.

XIII. Leó sírja. Az 1903 július 20-án elhunyt XIII. Leó pápa sírja már készen van s nemsokára föl is állítják a lateráni bazilikában, a hová maga kívánczolt temetkezni. Leó pápát 1903 július 26-án kivették el ideiglenesen a Szent Péter-templom baloldalában lévő s nyíltan álló fehér márvány koporsóba, amely már annyi pápának szolgált ideiglenes temetkező helyéül. Az idén októberben innét fogják a holttestet átvinni a lateráni bazilikába. XIII. Leó síremlékének költségét azok a kardinálisok viselik, akiket ő nevezett ki. *Tadolini* ismert szobrász készítette márványból. A pápa alakja áldást oszt, mellette, azaz alatta két hatalmas szobor áll, az egyik a könyörgő és könyező hitet ábrázolja, a másik munkás alak, amely XIII. Leót, mint a keresztény-szocializmus megalkotóját jelképezi. Ezt a síremléket a lateráni bazilika szentélyének külső oldalán fogják elhelyezni. A másik oldalon *III. Ince*, a középkor egyik legnagyobb pápájának síremléke áll. III. Ince különben földije volt XIII. Leónak, mind a ketten Róma közelében, az anagni egyházmegyében születtek, az előbbi *Lofár* segni-í gróf volt s bizonyosan német-olasz eredetű, míg az utóbbi *Pecci* Joakim grófnak született. XIII. Leó nagy honfitársát választotta magának mintául, síremlékét is ő állíttatta.

Kirándulás Vasvári Pál sírjához. Kegyeletes zarándok csapat indult el a napokban Budapestről a gyalui havasok közé: Vasvári Pál sírjához. A kirándulást a kőbányai kaszinó rendezi s a kirándulók útjukba éjlik *Bánffy-Hunyad* környékét, a világhírű rekizelő vízeséseket, a magurai nyaralókat, a belesi fűrész- és a reketői vízmű- és villanytelepeket, mely két utóbbi Kolozsvár városát látja el ivóvízzel és világítással, továbbá *Jegenygyógyfürdőt*, végül *Sztána-nyaralótelepet*. Vasvári sírjánál kegyeletes emlékünnepe lesz, melynek programja hazafias énekekből, szavalatból és emlékbeszédekből fog állani. A szép ünnepet a Szózat eléneklése fogja bekeszteni.

Iskolaszor-kiállítás. Az Országos Paedagogiai Könyvtár és Tanszermúzeum elnöksége augusztus 25-től kezdődőleg a tanszerkészítők, gyárosok és kereskedők részvételével a múzeum Szentkirályi-utca 47. szám alatt levő helyiségében iskolaszor-kiállítást rendez, amelynek célja az, hogy az ország különböző részeiből összegyűlt tanítóknak alkalmuk nyíljon az új népközpont normál felszerelés megismerésére. A főhivott iskolaszor-kiállítás és gyárosok nagy része már bejelentette részvételét.

A XV. nemzetközi békekongresszus. Az idei XV. nemzetközi békekongresszust szeptember 15—17 között Milánóban fogják megtartani. A kongresszus ügyében *Moneta* Tivadar, a milánói békeegyesület elnöke, már kihallgatáson volt a Quirinálban s ez alkalommal az olasz király biztosította őt arról, hogy teljes jóakarattal viseltetik a kongresszus és annak céljai iránt. A kongresszus egy nemzetközi tiszteletbeli bizottság védnöksége alatt áll, amelynek elnöke *Tittoni* olasz külügyminiszter.

A técsői zászlószentelés. A técsői függetlenségi párt díszes kiállítású zászlóját e hó 19-én, vasárnap szentelik föl fényes ünnepség keretében. A zászlószentelés iránt úgy a városban, mint a környéken nagy az érdeklődés. A felavatási ünnepélyen az országgyűlési függetlenségi és 48-as párt nevében *Veress* József országgyűlési képviselő fog megjelenni, de kivülé még számos függetlenségi képviselő leutazik az alkalommal Técsőre. A zászlószentelési ünnepély rendező-bizottságának élén *Novák* Dániel, a técsői kerület országgyűlési képviselője áll.

Új forrás a Tátrában. Iglórol írják a balneológiai egyesületek, hogy Poprádfelkőz közel *keserűvíz* forrásra bukkantak. A forrás vize kitünő és hír szerint egy felvidéki pénzintézet finanszírozati akarja annak forgalomba hozatalát.

☛ **A beteg szultán.** E napokban már csaknem politikai jelentőségre vergődött a szultán súlyos megbetegedéséről szóló hír. Legutolsó hivatalos jelentések szerint azonban *Abdul Hamid* szultán már túl van minden veszélyén. Egy könnyebb természetű meghüléséből származott a baj s jóllehet most már nem is imminens, mégis a kuruzslók és csodadoktorok egész légiója veszi körül a beteg uralkodó ágyát. Ritka jelenség már az a huszadik században, hogy hókuszs-pókuszszal gyógyítsanak uralkodókat s ezért a Jildizpalota aggasztó híreit, mint a misztikus kelet kulturtörténeti raritását zennel átadjuk az utókor kutató historikusának.

☛ **Az első czápa.** Ez talán az első eset, hogy a fiumei czápáról szóló kánikulai hír, melyet eddig még a czumplis gyermek is megmosolygott, most minden akadály nélkül valóban bizonyult. A fiumei czápa tehát többé nem komikus közhely, hanem maga a valóság. Mint Fiuméből írják e napokban a buccarizai tinhalásztelepen egy jól kifejtett emberevő czápát fogtak. A szerencsés halász, kit száz forint jutalomban részesítenek: *Buzics* András. A czápát a buccarizai halászosok gépekel emelték ki a Via Riván s bevitték a fiumei kikötőbe. Nagy néptömeg verődött össze, nézni a ritka látványt. Az első szakértői szemlét a czápán *Garády* Viktor, a fiumei biológiai állomás vezetője végezte. *Garády* Viktor megállapította, hogy a czápa az emberevők fajtájához tartozik, hűnnemű, öt méter 30 centiméter hosszúságú és 20 métermázsát, azaz 2000 kilogr. nyom. A czápa fogaira nyomban akad volna sok vevő, de csak előjegyzéseket fogadtak el a ritka zsuzsukra. A Quarnero érdekes szörnyetégét most belépődj mellett mutogatják a halcsarnokban.

☛ **Dr. Demjanovich Emil,** lapunk főszerkesztője, több heti üdülésre Mármarosba utazott.

☛ **Halálozás.** Gödényházi *Papp* Irma férjéért *Musztjánovits* Gáborné a haldokló szentségének ájtatos felvétele után életének 55-ik, boldog házasságának 35-ik évében meghalt Kovácsréten (Kusnicza). Az elhunyt *Musztjánovits* Gábor kovácsréti görög kath. lelkész mint férj s nagykiterjedésű rokonság gyászolja.

☛ **Görög kath. ima- és énekes könyvek** magyar nyelven gazdag választékban kaphatók a budapesti gör. kath. templom sekrestyéjében (VII., Szegényház-tér). Árak a kötés és kiállítás szerint 2 koronától 9 koronáig.

A **«Sirio» katasztrófája.** A «Sirio» katasztrófájáról hajmeresztő részleteket beszélnek el azok, aknek sikerült a borzalmas katasztrófát túlélni. A sülyedő hajó egyik gerendájába hat gyermek kapaszkodott, akik szivettépő jajgatással könyörgöttek megmentésükért, míg a hullámok egyenként lesodorták őket. Egy anyának szemeláttára fulladt meg három gyermeke, mire a szerencsétlen nő megőrült. Egy másik anya megmentette önmagát és három gyermekét egy száll deszkaségítségével. Egy öreg embert megmentettek, három fia azonban elpusztult. Egy fiatal ember, aki csak három hónap óta volt nő, elvesztette feleségét és sógoróját. Volt a sülyedő hajón egy barát is, aki letérdepelve imádkozott az utasokért, amíg a habok őt is elnyelték. Egy brazilai orvos megmentette egész családját. Az elpusztult közt van továbbá Milanes Lola olasz énekesnő is, aki Argentiniába indult művészi körútra. Egy barcelonai olasz, névszerint Venturini, rendkívül hősiesség magatartást tanusított. Nemesak három kis fiát mentette meg, hanem még azonkívül kilenc más utast is. Tizenölcz éves leánya két kis gyermeket mentett meg, kiknek szülei a tengerbe fulltak. Egy anya és hat gyermek a vízben pusztultak el és csupán az apa tudott megmenekülni, aki azután megöröült a fájdalomtól. A cartagenai olasz konzul egy fiatal olasz hölgyet mentett meg, aki elbeszélte, hogy nászúton volt és férjével éppen a kabinban ültek, amikor a hajó nekiment a szirtnek. A hullámok elválasztották őket egymástól, neki sikerült egy kötéltre kapaszkodni, férje azonban odavesztett. *Poltzer* Lipót, a rio de janeiroi osztrák konzul egy mentőövvel felszerelve a tengerbe ugrott, de amikor észrevett egy asszonyt, aki egyik karján gyermekével kétségbeesetten küzdött a hullámokkal, azoknak adta át a mentőövet, ő maga pedig uszással menekült. Egy ember kétségbeesett erőfeszítéseket tett, hogy övét, amely telve volt aranypénzzel és lefelé húzta, leszakítsa a testéről: kétségbeesve kiáltotta: «Nem bírom levenni» és eltűnt a habokban, amikor a mentőcsónak már alig 20 lábnyira volt tőle. A «Jovent Miguel» mögött vesztelő «Vicenta Lucano» halászhajó 200—300 embert mentett meg. A szerencsétlenek, akiknek a borzalom majd az eszüket vette, mind a fedélzeten maradtak és miután a hajónak alul nem volt meg az ellensúlya, attól lehetett tartani, hogy az egész felborul és újabb szerencsétlenség következik be. A halászosoknak végre is husángokkal kellett a megmentetteket a kabinokba lekergetni, miközben a kapitány revolverét is kénytelen volt használni.

Amerikai kivándorlók sorsa. «Times» legutóbbi számában cikket közöl, amelyben rendkívül szomorúnak festi az Amerikába kivándorlók sorsát. Az angol világlap, amelynek semmiképpen sem érdeke a kivándorlás meggátolása, — angoloknak Amerikába való emigrálása nagyon ritka — egy hozzája érkezett levél információi alapján írta meg az említett cikket, amelynek adatai megdöbbentő bizonyítékai annak, hogy a kivándorlók gyakorta valóságos rabslavákká lesznek az Egyesült-Államok szabad földjén. Azok a kivándorlók, — írja a «Times» — akik kis pénzzel bírnak csupán és nem találnak rögtön munkát, teljesen ki vannak szolgáltatva egy szövetségnek, amelynek állítólagos hivatása, hogy munkásokat helyezzen el, valójában azonban más praktikát űz: halálig tartó kényszermunkára kényszerít gyanútlan embereket. A pénztelenül kószáló, munkakereső bevándorlottakat a szövetség figyelemmel kíséri és adott alkalommal az egyik ügynök csábító ígéretekkel ráveszi, hogy költözzék Floridába, ahol munkásokra van szükség és a bérvizonyok kitűnők. A pénztelen lézengők kapva-kapnak az ajánlaton és amikor elég sok ilyen szerencsétlen gyűjtöttek össze, hajóra viszik őket. Floridában aztán már teljesen ki vannak szolgáltatva zarnokainak. Nyájban élnek és aklokban mint a birkák. Felügyelőik négernek, akik kegyetlenül megkorbácsolják az engedetleneket. Mikor aztán a megígért munkabért követelik, azt a feleletet kapják, hogy béruket a lakás és élelmezés ellenében a munkaadó lefogja. Akinek levele alapjául szolgál a cikkek, többek között ezeket írja: «Éjjel írom soraimat. Aki magára vállalta, hogy postára viszi levelemet, egy barátom, magyar ember, még nagyobb veszedelemben forog mint én, mert ha rajtakapják, hogy levelet visz, a felügyelők lelőhetik, mint egy kutyát. Tömerdeken jártak már így, mert a gazdáinknak gondjuk van arra, hogy sorsunkról, életmódunkról semmise szivárgjon ki a nagyvilágba. Menekülni szinte lehetetlen. Valóságos vasmarokkal szoritának torkunkba minden zugolódást. A legkisebb hibáért járó büntetés a korbács, lázongásért halál.» Ezekhez az adatokhoz a «Times» newyorki tudósítója hozzáfűzi azt is, hogy néhány hét előtt készítőzoven bevándorolt munkást vittek a rabslavogartartók Floridába. Azóta egyetlen-egyről sem érkezett híradás.

A SZERKESZTŐSÉG ÜZENETEI

M. N. J. (Budapest.) Kivánságának a jövőben eleget teszünk. Beküldött verseit kiadtuk lapunk főmunkatársának.

R. B. (Eperjes.) A levelében jelzett szerzetes-rendről nem-sokára egy kimerítő leírást fogunk adni.

Cs. Gy. (Sámogy.) Vezércikkének várjuk a folytatását.

Dr. Y. A. (Budapest.) Az érdekes biográfiát megkaptuk s legközelebb ismertetni fogjuk.

G. Zs. (Hatvan.) Elismerő sorait köszönjük. Hasonló tartalmu levelek szép számmal érkeznek hozzánk s mi az újabb sikerekre is csak azt jegezzük meg, hogy az irodalmi színvonalon álló dolgok — miként az igazság mikor-akkor utat törnek maguknak s nem kállódnak el nyomtalanul soha.

D. S. (Fiume.) Az első czápát már megfogták a Quarneróban, de ön még mindig nem tudta megírni az első verset, mely közhölhet lenne. De azért csak, — avanti!

S. Z. Párhajógyekkel nem foglalkozunk. Forduljon olyan lapokhoz, amelyek ilyen tanácsadásokkal kérkedni szoktak.

Aliquis. (Anikó.) A mese szerkezete most már egységesebb, de a stílusa most is erősen bombasztikus és erőteljes. Egyszerűbb, közvetlenebb a népmese hangja és nyelve, a népköltési gyűjtemények jó útmutatásul szolgálhatnak arra nézve, hogyan kell az ilyesmit megírni.

Zs. B. A cikket közöljük. Műfordításokat csak ritkábban közlünk, de főképp az újabb külföldi irodalom jelesebb termékeinek itt-ott szívesen adunk helyet. A másik kérdésre levélben válaszolunk.

Lapunk olvasóit tisztelettel arra kérjük, hogy a nálunk hirdetett czégeknél eszközölt bevásárlásaik alkalmával szíveskedjenek mindenkor lapunkra hivatkozni.